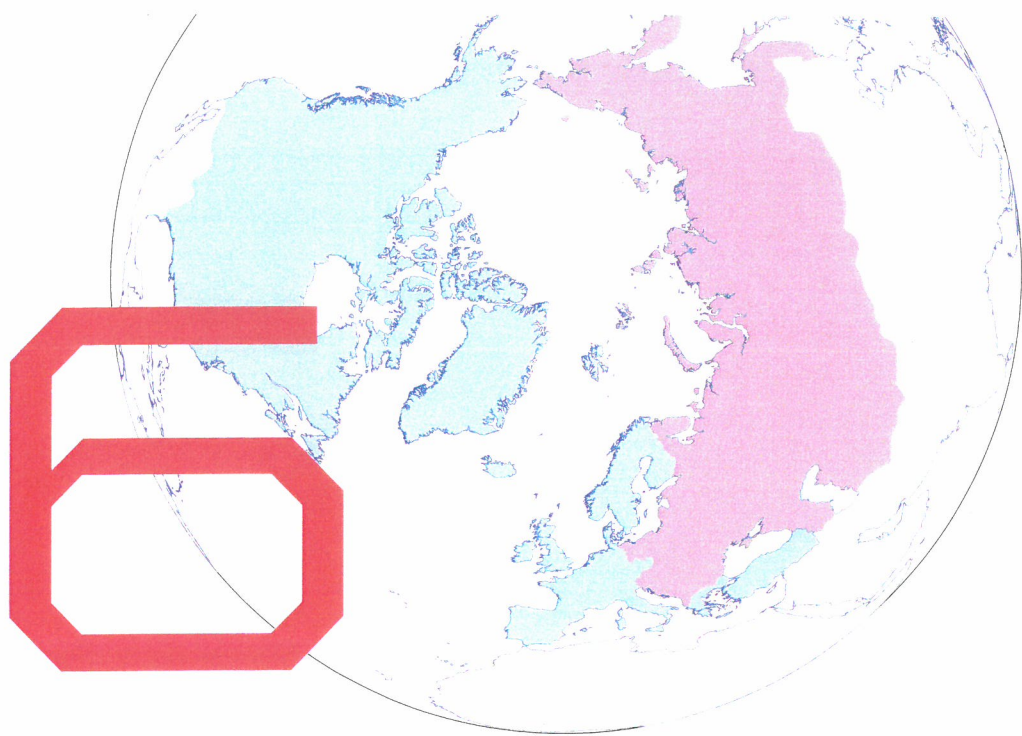

AFSPÆNDING OG KONFLIKT

USA's præsident
Ronald Reagan og
Sovjetunionens
leder Mikhail Gor-
batjov i afslappet
samtale i USA efter
Den kolde krigs
afslutning.

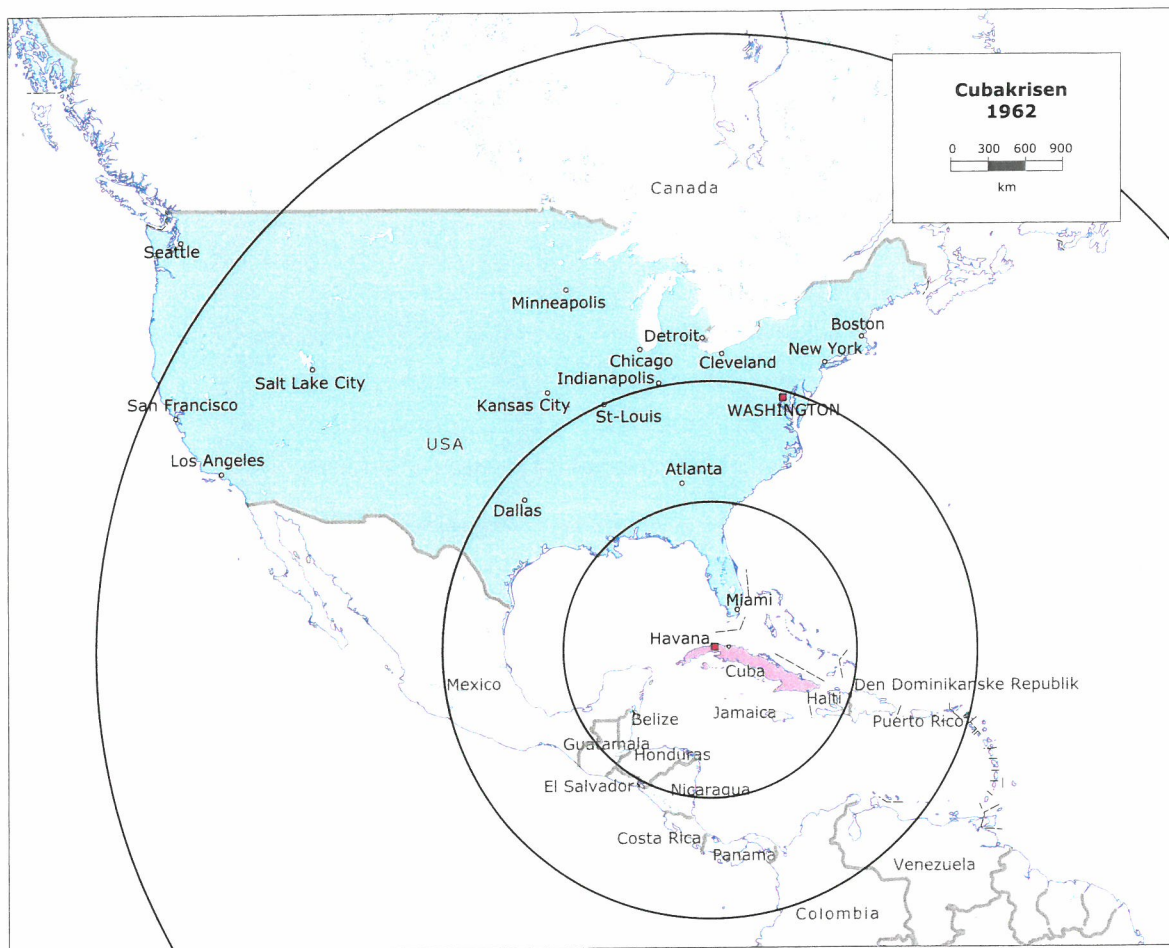
 rlando i Florida, 1983. Foran repræsentanter for en række kristne kirker i USA holdt den amerikanske præsident, Ronald Reagan, en tale, der tydeligt viste hans opfattelse af den amerikanske hovedfjende, Sovjetunionen. Ifølge ham var Sovjetunionen ond og ville med al sin magt forsøge at ødelægge det kristne USA og resten af verden. Reagan var tiltrådt som amerikansk præsident i 1981, og han havde en meget konfrontatorisk stil over for Sovjetunionen, som han betegnede som *Ondskabens Imperium*. Han var konservativ og kristen, og for ham stod kommunismen som den store fjende. Den stod for ufrihed, ateisme og umenneskelighed. Der skulle ikke samarbejdes med Sovjetunionen, men i stedet skulle landet udfordres og besejres. På den måde kunne USA vinde Den kolde krig.

Cubakrisen og nedrustning

Reagan var præsident i en periode, der begyndte i 1979, og som gjorde op med den tidligere periodes afspænding og samarbejde. Den periode lå mellem 1962 og 1979, og selvom der stadig var kold krig, var tiden præget af et forsøg på at begrænse konflikterne. Årsagen lå blandt andet i Cubakrisen i 1962. Cuba er en østat, der ligger tæt på USA, og landet var blevet kommunistisk i slutningen af 1950'erne. Cubas leder, Fidel Castro, indgik en aftale med Sovjetunionen om at opstille atommissiler på Cuba, og for første gang under Den kolde krig havde USA nu en fjende meget tæt på, som ovenikøbet havde våben til at ramme dem. Det var for USA's præsident, John F. Kennedy, en uholdbar situation, og de sovjetiske missiler blev krævet fjernet.

1. Hvordan opfattede Reagan Sovjetunionen?
2. Hvilken rolle spillede Cubakrisen for nedrustningen under Den kolde krig?
3. Hvilke eksempler er der på samarbejde i perioden 1962-1979?
4. Hvorfor opstod der konfrontation mellem stormagterne i løbet af 1970'erne?
5. Hvorfor blev Sovjetunionen svækket af deres krig i Afghanistan?
6. Hvad var formålet med Reagans konfrontatoriske strategi i starten af 1980'erne?
7. Hvorfor spillede Gorbatsjov en rolle i Reagans ændrede strategi i hans anden regeringsperiode?

MENS DU LÆSER

Amerikansk kort, hvor man kan se de forskellige sovjetiske missilers maksimale rækkevidde, hvis de blev affyret fra Cuba. Dette er en nytegning af det oprindelige kort, som blev benyttet på de hemmelige amerikanske møder under Cubakrisen og skulle vise truslen mod USA.

I nogle meget kritiske dage i 1962 så det ud til, at Sovjetunionen ville forsøge at komme igennem den flådeblokade, USA havde lavet mod den sovjetiske flåde, der var på vej til Cuba. Det kunne måske have startet en krig. Krisen blev afløst, men verden havde været meget tæt på en atomkrig mellem de to stormagter. De besluttede sig derfor for at arbejde henimod mere samarbejde, afspænding og våbenkontrol.

Afspændingsperioden 1962-1979

Det betød ikke, at landene nærmede sig hinanden på det politiske og ideologiske plan, og heller ikke at de ikke havde planer om på længere sigt at udbrede deres samfundssystemer på globalt plan. Men de lærte af

den potentielt ødelæggende begivenhed og begyndte en forsigtig tilnærmelsesproces. Risikoen for krig var for stor, og oprustningen var også dyr for begge parter. Afspændingen kom konkret til udtryk flere gange. Allerede i 1963 kom der en aftale om forbud mod atomprøvesprængninger, i 1964 et forbud mod atomvåben i rummet, og i 1968 underskrev USA, Sovjetunionen og Storbritannien en aftale om ikke at hjælpe andre lande med at udvikle atomvåben. I 1972 blev aftalen SALT I underskrevet, der begrænsede antallet af langtrækkende strategiske missiler, hver stormagt havde. I 1972 kulminerede tilnærmelsen mellem Vesttyskland og Østeuropa med, at Vesttyskland anerkendte DDR som stat. Det var helt nyt, da den vesttyske opfattelse indtil da havde været, at DDR var en sovjetisk zone og ikke et land. Vesttysklands nye såkaldte *Ostpolitik*, der skulle forbedre forholdet til de kommunistiske lande, bidrog til et bedre forhold mellem Øst- og Vestblokken generelt. I 1973 blev CSCE dannet. CSCE

De amerikanske og sovjetiske politiske ledere efter underskrivelsen af Helsinki-aftalen i 1975. Fra venstre er det den amerikanske udenrigsminister, Kissinger, den sovjetiske generalsekretær, Bresnev, den amerikanske præsident, Ford, og den sovjetiske udenrigsminister, Gromyko.

var et samarbejde mellem USA, Canada og vest- og østeuropæiske lande, der skulle arbejde frem mod fred og sikkerhed. Det var meget vigtigt, at Sovjetunionen også havde tilsluttet sig. Samarbejdet endte med Helsinki-aftalen i 1975, der gik ud på, at landene skulle forsøge på at forbedre forholdet mellem Øst- og Vestblokken og blandt andet sikre menneskerettighederne. Aftalen var ikke som sådan bindende, men den viste i hvert fald et ønske om tilnærmelse og håb om sameksistens. Især Europa så ud til at være blevet et sikrere sted at leve.

Konfrontation

Men i 1979 blev Den kolde krig igen varmere – og frygten for atomkrig voksede. Årsagen til, at Den kolde krig forandrede sig, var en række begivenheder inden for kort tid. I 1979 var der sket tre ting, som på hver sin måde gjorde det klart, at Den kolde krig ikke var slut. For det første mistede USA en meget vigtig allieret i Iran. I Mellemøsten støttede Sovjetunionen og USA forskellige lande, og fordi Iran var en amerikansk allieret, var det et nederlag, da Iran fik et nyt og meget antiamerikansk styre. USA stod nu svagere, og det var vigtigt for amerikanerne at sikre sig, at resten af verden stadig opfattede dem som magtfulde. Den anden begivenhed var en reaktion på, at Sovjetunionen i 1977 havde opstillet nye og farligere mellemdistance-atommissiler i Østeuropa. NATO valgte i 1979 at reagere på det ved den såkaldte dobbeltbeslutning. Dobbeltbeslutningen havde to sider: en forhandlingsmæssig del, som krævede, at Sovjetunionen fjernede missilerne inden for fire år. Og en konfrontatorisk del, som truede med at opsætte nye missiler på vesteuropæisk jord, hvis ikke de sovjetiske missiler blev fjernet. Især efter 1981 under Reagan skruede amerikanerne op for den konfrontatoriske del, som nogle europæere imidlertid syntes var unødvendigt aggressiv over for Sovjetunionen. I stedet burde man fokusere mere på den forsonlige del af dobbeltbeslutningen, mente de. Til trods for uenigheden blev dobbeltbeslutningen gennemført, og atommissilerne blev opstillet på vesteuropæisk jord i 1983, da Sovjetunionen ikke ville trække sine missiler tilbage.

Demonstration i Vesttysklands hovedstad Bonn i 1981 mod NATO's atomvåben. Manden til venstre har et skilt med teksten 'Atomdøden truer', og manden til højre har et skilt, hvor der står 'Reagan opruster'. Han holder en kopi af USA's mellem-distanceraket Pershing II i hånden.

Afghanistankrigen

Sovjetunionen kæmpede i deres krig i Afghanistan blandt andet mod muslimske militærgrupper kaldet mujahediner. Mujahedinerne fik støtte fra USA.

Den sidste af de tre vigtige begivenheder i 1979 var, at Sovjetunionen invaderede Afghanistan og forsøgte at holde landets kommunistiske præsident ved magten. Ret tidligt viste det sig, at Sovjetunionen havde meget svært ved at vinde krigen i Afghanistan, men USA kunne stadig ikke lade være med på en eller anden måde at reagere på invasionen. At gå direkte i krig med Sovjetunionen var for farligt, hvis det endte med en atomkrig, så det handlede om at hjælpe Sovjetunionens modstandere. Det gjorde USA i løbet af hele krigen, der varede i 10 år. Sovjetunionen klarede krigen utroligt dårligt, og det var med til at overbevise USA om, at det sovjetiske styre var meget svagere, end man regnede med. For nogle amerikanske politikere, herunder Reagan, betød det, at de syntes, at man skulle stramme grebet og svække Sovjetunionen endnu mere.

Reagans strategier

Reagans konfrontatoriske linje var gennemgående i hans første regeringsperiode, 1981-1985, og strategien var at presse Sovjetunionen ud i et oprustningskapløb, som ville ødelægge dets økonomi. Det tydeligste eksempel på den linje var det såkaldte Stjernekrigsprojekt, der blev annonceret i 1983. Projektet, der var et forsvarsprogram i rummet styret af satellitter, blev af Sovjetunionen opfattet som et amerikansk forsøg på at underminere dem. Amerikanerne havde kalkuleret med, at det ville være meget dyrt for Sovjetunionen, hvis de skulle matche USA's oprustning. Strategien skulle senere vise sig at være rigtig, da Sovjetunionen i løbet af 1980'erne ikke kunne følge med. I sin næste regeringsperiode ændrede Reagan delvist strategi. Han blev ved med at være antikommunist, men han slog ind på en mere forsonlig og samarbejdsvillig linje. En af grundene var, at Sovjetunionen i 1985 fik en ny generalsekretær, Mikhail Gorbatsjov, der også viste sig at være villig til at samarbejde.

Den amerikanske præsident, Reagan, og den sovjetiske generalsekretær, Gorbatsjov, mødtes for første gang i Schweiz i 1985.

